

Een rondleiding door een school voor Ervaringsgericht Onderwijs

Rond de Sinterklaastijd van 2004 heb ik in de avonden een rondleiding gehad door een basisschool voor Ervaringsgericht Onderwijs als onderdeel van de opleiding Ervaringsgericht Onderwijs.

In dit verslag kun je lezen wat mijn indruk van de school was tijdens het eerste bezoek, gelet op de vijf factoren voor hoge betrokkenheid en de vijf werkvormen.

- Sfeer en relatie
- Aanpassing aan het eigen niveau
- Werkelijkheidsnabij
- Activiteit
- Leerlingeninitiatief

Graag wil per factor bespreken wat ik hiervan door de school heen heb gezien. Hierbij heb ik ook enkele foto's toegevoegd die ik tijdens het bezoek heb gemaakt.

In het schooljaar 2005-2006 heb ik drie maanden op deze school gewerkt. Het was enorm inspirerend om alle factoren nu te ontdekken in een schoolpraktijk met kinderen!

1 Sfeer en relatie

Om te beginnen met mijn totaalindruk: wat een heerlijk sfeervolle, knusse, levendige school. Zowel in de klassen en gangen heb ik mijn ogen uitgekeken! Ik vond het totaal niet storend dat de klassen vrij vol stonden, niet rommelig maar juist prikkelend en alles behalve saai of duf. Deze omgeving stimuleert de nieuwsgierigheid van kinderen, is letterlijk rijk aan prikkels!

Het moge duidelijk zijn: binnen deze school barst het van de sfeer. En ik denk dat dit niet alleen door het jaar heen het geval is. Alle klassen zijn ruim opgezet, open en gezellig aangekleed en ook de **gangen** zijn alles behalve kaal. Op de gangen zijn overal hoeken om te spelen (hierover verderop meer) en er hangen ook een hoop prenten aan de muur.

De gangen: gezellig druk

Iedere klas heeft een knusse **zithoek**, met een bank, makkelijke stoelen en kussens. Hier wordt de dagelijkse **kring** gehouden, maar vindt ook het invullen van de contractbrief plaats. Deze zithoek en de kring zijn terug te vinden tot in groep 8! Gezellig lijkt me, en goed voor de sfeer.

De zithoek in groep 3-4

De zithoek in groep 7-8

In ieder klaslokaal, van de kleutergroepen tot en met groep 8, zijn één of meerdere **hoeken** ingericht. Alle lokalen hebben een bovenverdieping, te bereiken via een trapje, in de klas. Dit levert zowel boven als beneden een knusse hoek op! De hoeken die ik heb gezien tijdens het bezoek zijn:

Groepen 1-2

De kamer van Sinterklaas. Geheel aangekleed met luie stoel, de brievenbus van de Sint, kleding, het Boek, in een aparte ruimte.

De kamer van Sinterklaas in groep 1-2

Een wisselhoek, momenteel rond dieren. Er lagen onder andere knuffels, kleding en schmink.

De dierenhoek in groep 1-2

Een bouwhoek, in de ene klas afgescheiden van de rest van de klas middels materiaalkasten, in de andere klas op de bovenverdieping.

De bouwhoek in groep 1-2

De huishoeken in groep 1-2

Een huishoek, geheel ingericht met keuken, bedje, poppen etc. Let ook op de naam: deze hoek heet bewust geen poppenhoek, omdat er zoveel méér kan worden gedaan in deze hoek dan enkel met poppen gespeeld. In één van de lokalen bevindt deze hoek zich onder de verdieping.

Verder hebben de kleutergroepen een leeshoek, een rekenhoek, een taalhoek en een computerhoek. Ook heb ik bordjes gezien aan de muur voor een timmerhoek, danshoek, muziekhoeke en klimhoek. Deze hoeken bevinden zich buiten de klas.

Ook op de **gang** zijn er 'hoeken' voor het jonge kind. Zo heb ik een kaptafel gezien.

Hoeken op de gang voor het jonge kind

Groepen 3-4

In groep 3-4 is momenteel de Werkkamer van Sinterklaas ingericht, in het 'hol' onder de verdieping. Hierin staan een leunstoel, een nep open haard en schouw met echt licht, een werktafel, zakken en pakjes en een raam met de maan en een boom. Er zijn activiteiten ingebed als inpakken en het maken van een verlanglijstje.

In groep 3-4 is in tegenstelling van veel 'normale' scholen geen sprake van een vaste **klassenopstelling** met een bureau van de leraar en tafels in rijen of groepjes. Er zijn allerlei hoeken afgescheiden in het lokaal door een creatieve opstelling van kasten en borden. In deze hoek staan wat tafeltjes. Zo kunnen kinderen bijvoorbeeld in een bepaalde hoek rekenen, en taal vindt plaats in een andere, vaste hoek van de klas. Er is geen vast schoolbord. In geen enkel klaslokaal, van groep 1-2 tot en met 7-8 is een **bureau** van de leraar te vinden. Ondanks de afwezigheid van een huishoek of andere typische 'kleuterhoeken' is de eerste indruk van de lokalen van de groepen 3-4 toch die van een kleuterklas. Wat verder nog opviel: er zijn geen getallenlijn of lijnletters aan de muur.

De Werkkamer van de Sint in groep 3-4

Groepen 5-6

Ook in groep 5-6 is een uitgebreide Werkkamer voor de Sint ingericht. Het is hier al echt een doe-hoek met verschillende activiteiten: schrijf Sinterklaas een brief, maak je verlanglijstje, pak een cadeautje in. Vanaf groep 5-6 hebben de kinderen wel een eigen tafel en een eigen laatje, maar de kinderen mogen ook elders in de klas werken.

De Werkkamer van de Sint in groep 5-6

Groepen 7-8

Momenteel was er in deze lokalen slechts een soort van 'hanghoek' en een leeshoek. De kinderen hebben net toetsen gehad en er is nu even een tussenfase waarin wordt bedacht welke hoek wordt ingericht. Echter zag ik dozen staan met materialen van vorige hoeken, waaronder spullen voor een babyhoek, piratenhoek en een McDonaldshoek.

De hanghoek in groep 7-8

Kortom: veel hoeken, originele hoeken en vooral: **rijke hoeken!** Persoonlijk voel ik me erg aangetrokken tot dit milieu, omdat ze zo goed tegemoet komen aan de leefwereld van kinderen.

Tenslotte, maar zeker niet onbelangrijk is er op deze school veel aandacht voor de **sociaal-emotionele ontwikkeling** van kinderen. Het **welbevinden** van kinderen staat voorop! Hierin kan ik helemaal vinden: een kind moet in de allereerste plaats goed in z'n vel zitten. Pas dan is er een basis voor effectief leren.

Er wordt gebruik gemaakt van de methode **Leefstijl**. Ook het bespreekscript (hierover later meer) speelt een rol bij het welbevinden.

In groep 7-8 trof ik een grote platte koffer aan met daarin het **Antipest-spel**.

Het Antipest-spel in groep 7-8

Sowieso wordt het binnen de school veel waarde gehecht aan het samen spelen, in de meest letterlijke zin middels gezelschapsspelen.

Spelletjeskast groep 7-8

2 Aanpassing aan het niveau

Aanpassen aan het individuele niveau speelt een grote rol binnen het EGO en binnen deze school. Op deze school proberen ze aan deze voorwaarde voor hoge betrokkenheid tegemoet te komen middels contractwerk en planborden.

Het planbord in groep 1-2

Met het **planbord** wordt al gestart in de kleutergroepen. Hier leert het kind eigen keuzes maken voor de activiteiten die het wil gaan doen. Soms worden kinderen door de leerkracht in een bepaalde hoek ingedeeld, om bijvoorbeeld te kunnen observeren. Het planbord is duidelijk en overzichtelijk en maakt gebruik van pictogrammen mét tekst. Op het planbord staan momenteel de volgende activiteiten: leeshoek, computerhoek, verven, rekenhoek, danshoek, huishoek, taalhoek, knutselen, spelletjes/ puzzels, tekenen, klimmen, wisselhoek, verrassing/ extra aanbod en de bouwhoek. Hoeken en andere activiteiten vormen dus het aanbod en zijn beide geïntegreerd in het planbord. Er wordt wel

gebruik gemaakt van ontwikkelingsmaterialen, maar dit wordt niet allemaal tegelijk aangeboden. Er is gekozen voor een wisselend, uitdagend aanbod.

Vanaf groep 3-4 is er een **takenbord**, met daarop de taken die kinderen die week moeten maken. Hiernaast is er een planlijst voor hoekenwerk en keuzeactiviteiten. Op het takenbord van groep 3-4 staan taal, rekenen, schrijven en lezen vermeld. De **week loopt van donderdag tot woensdag**: op woensdag moeten de weektaken af zijn. De leerkracht kijkt ze op woensdagmiddag na waarna op donderdag nieuwe weektaken worden vastgesteld.

Het takenbord in de twee groepen 3-4 is precies hetzelfde qua inhoud, er vindt onderling overleg plaats tussen de leerkrachten omtrent de weektaken. Delen van het planbord zijn op eigen niveau.

Het takenbord in groep 3-4

Het takenbord in groep 5-6

In de groepen 5-6 en 7-8 wordt het takenbord steeds **beknopter**. Er wordt een steeds groter beroep gedaan op het zelfstandig werken door de kinderen. Op individuele behoeftes wordt afgestemd in de wekelijkse contractbrief.

Het takenbord in groep 7-8

In de groepen 1-2 wordt behalve het planbord gewerkt met **dagritmekaarten**. Hierop staan de activiteiten aangegeven die gepland staan voor die dag, zoals werken in hoeken, fruitkring, buiten spelen, samen eten, de kring en naar huis. Deze kaarten zijn bedoeld om de kinderen een gevoel van structuur te geven in het toch heel vrije onderwijsaanbod. Het heeft natuurlijk ook te maken met een stukje klassenmanagement: de kinderen weten precies waar ze aan toe zijn.

Dagritmekaarten in groep 1-2

Het **contractwerk** met de **contractbrief** vormt vanaf groep 5-6 een rode draad in het onderwijssysteem op deze school. **Doel van deze brief is het leren zelfstandig werken en leren plannen.** Op donderdagmorgen wordt in de kring de nieuwe contractbrief ingevuld door de kinderen, samen met de leerkracht. In dit 'contract' staat per vakgebied de 'verplichte' weektaak voor de komende week gespecificeerd en daarbij welke keuzetaken het kind wil gaan doen, bijvoorbeeld projectwerk. Verder speelt de contractbrief in op individuele behoeften van een kind: aan welke stof of welk aspect gaat het kind die week extra aandacht schenken? Dit wordt in samenspraak met de leerkracht én het kind vastgelegd. De kinderen werken gedurende de week grotendeels zelfstandig aan de taken die vermeld staan op hun contractbrief en tekenen af welk werkje klaar is. Sommige taken zijn al op een bepaalde dag ingedeeld, andere taken moeten zelf worden gepland. Op woensdag moet al het werk plus de contractbrief worden ingeleverd. De leerkracht kijkt het werk op woensdagmiddag na en bepaalt met de eventuele duo-partner en leerkracht(en) van de andere groep 5-6 of 7-8 de verplichte weektaken voor de volgende week. Op donderdagmorgen beginnen de kinderen weer met een nieuwe brief.

Contractbrief groep 5-6

Op de contractbrief voor groep 5-6 staat de week van mijn bezoek bijvoorbeeld: een les uit de methode en toets van rekenen, hoofdrekenen op de computer, les spelling uit de methode, spelling oefenen op de computer, lezen met een ander kind/ ouder en zelfstandig lezen, schrijven (volgens de methode Novoscript) en als aandachtspunt: hulp van mamma. Daarbij moet dit kind iedere dag na de kring bij de leerkracht komen om samen te kijken wat het kind die dag het beste kan doen (begeleiding bij het plannen).

De kinderen geven op de contractbrief ook met rood, oranje of groen aan hoe hun **welbevinden** is geweest ten opzichte van een bepaalde opdracht. Was het moeilijk of makkelijk, leuk of niet leuk? De leerkracht speelt hier uiteraard op in bij het innemen van de contractbrieven aan het einde van de week. Een laag welbevinden bij een bepaalde taak betekent immers een lage betrokkenheid.

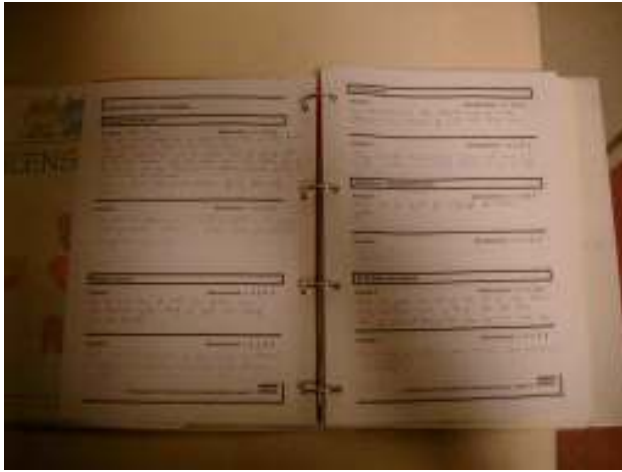
Gezien de doorgaande lijn binnen de basisschool maar ook de vaardigheden die de moderne maatschappij van jong volwassenen verwacht, acht ik zelfstandig kunnen werken en leren plannen een heel goede zaak.

De mappen van ieder kind, hier in groep 7-8

De **voortgang** van ieder kind wordt nauw bijgehouden in een klapper, een soort portfolio. Deze wordt aangelegd in groep 1-2, met daarin materiaal van de kind, kindverslagen en later ook contractbrieven en de map verhuist met het kind mee tot aan groep 8. Ook is er voor ieder kind een tijdschrijfhouder, met daarin verzameld werk van het kind. Hieruit wordt geselecteerd wat er in het eigen 'portfolio' wordt opgenomen.

De **kindverslagen** zijn zeer uitgebreid en geheel toegespitst op de EGO-principes betrokkenheid, welbevinden en competentie. Het verslag wordt twee keer per jaar ingevuld door leerkracht(en), het kind en de ouders van het kind.

Allereerst wordt door de leerkracht het **welbevinden** van het kind geschetst.

Vervolgens wordt **per onderdeel van het onderwijsprogramma de betrokkenheid** van het kind gescoord: op kring/ forum, contractwerk, technisch/ begrijpend lezen, schrijven van teksten, taal, Engels, het handschrift, rekenen, spel en beweging, ateliers, muziek en drama, projectwerk en keuzemiddag/ vrij initiatief.

Kindverslag groep 7

Daarna **geeft het kind zélf aan hoe het zichzelf op school ziet**. Per onderdeel van het programma geeft het kind middels het kleuren van een gezichtje aan of het onderdeel leuk, niet leuk of neutraal wordt gevonden. Hierbij komen ook algemene stellingen aan bod, zoals wat vind ik van school, wat vind ik van de inrichting van de klas, wat vind ik van het buitenspelen, wat vind ik van mijn klasgenoten, wat vind ik van de leerkracht en: ik voel me fijn/ niet fijn als.

Hierna geeft de leerkracht per eerder genoemde onderdelen van de lesprogramma aan hoe de **competentie** van het kind is. Dit gebeurt middels een vijfpunt schaal. Per onderdeel staan enkele stellingen waarop wordt gescoord. Bij technisch/ begrijpend lezen bijvoorbeeld: je leest technisch goed, je begrijpt wat je leest, je onderscheidt hoofd- en bijzaken, je vat een tekst samen, welke AVI niveau lees je.

De competentie wordt bepaald middels weektaken, observaties en toetsen. Er wordt op deze school wel gewerkt met de Cito-toets.

Het kindverslag eindigt met **voornemens**. De leerkracht geeft puntsgewijs aan waar de komende periode aan gewerkt gaat worden. Dit is in samenspraak met het kind vastgesteld. De ouders van het kind geven tenslotte een reactie op de ontwikkeling van hun kind.

Het aanpassen aan het eigen niveau van ieder kind lijkt succesvol te verlopen op deze school. In enkele jaren tijd is slechts één kind verwezen naar het speciaal onderwijs. Onderwijs op maat staat dus hoog in het vaandel! Het leerlingvolgsysteem is zeer uitgebreid, er wordt veel geobserveerd en écht naar de kinderen gekeken. **Hoe voelen de kinderen zich, wat interesseert hen, wat willen ze en wat kunnen ze?**

Een aspect wat ook nog inspeelt op het eigen niveau van kinderen is de groepsamenstelling op deze school. Er zijn **heterogene groepen**, vanuit het uitgangspunt samen leren, van elkaar leren en het creëren van een rijker milieu.

3 Werkelijkheidsnabij

Om aan deze factor voor hoge betrokkenheid tegemoet te komen wordt er veel gewerkt in de vorm van **thema's en projecten** en natuurlijk de hoeken. Zo wordt de wereld van de kinderen binnengehaald. Er wordt gekeken waar belangstelling voor is, wat leeft er bij de kinderen? Op dit gebied vertoont het EGO een grote overlapping met het Jenaplan van Peter Petersen.

In de kleutergroepen heb ik materiaaldozen gezien over o.a. de volgende thema's: Pasen/ Lente, Indianen, Boerderij, Dinosaurussen/ Oertijd, Keuken/ Restaurant, Herfst, Verzorging/ Kapper. Kinderen doen al veel dingen zelf, die de werkelijkheid benaderen. Zoals brieven aan elkaar sturen, of zelf een eenvoudige tas van stof maken.

In de hogere groepen wordt **projectwerk** zelfs een vast onderdeel van het programma en wordt opgenomen in de contractbrief.

Op deze school worden de klassen naar eigen inzicht ingericht. Eens per maand of twee maanden komen collega's bij elkaar in de klas kijken, om inspiratie op te doen voor het eigen lokaal of om de andere leerkracht te helpen bij het nog betere inrichten van dat bezochte lokaal. Uitgangspunt hierbij is: een rijk milieu creëren.

Voor het jonge kind wordt ook de **gang** betrokken in het werkelijkheidsnabij idee. Zo zijn er verkleedkleden en veel spiegels te vinden.

Spiegels en verkleedkleden op de gang

De motoriektafel in de Novoscriphoek

Ook is er op de gang ruimte voor bepaalde vakgebieden, met als doel dicht bij de beleving van kinderen komen. Er is een Novoscriphoek, met een tafel waarop de lateralisatie wordt getest. Ook zijn er zakjes met daarin letters die gevoeld kunnen worden (kinethisch) en een doos waarin het kind de handen in kan stoppen om letters te voelen. Immers, niet alle kinderen leren visueel!

Er zijn spelletjes, Lego en knutselactiviteiten.

In een grote tussenruimte in de school zijn voor verschillende vakgebieden extra hoeken en materiaalkasten ingericht voor het oudere kind. Een rekenhoek, taalhoek, wereldoriëntatiehoek en natuurhoek maar ook een levensgrote schaakmat.

Uitgebreide hoeken voor het oudere kind

4 Activiteit

Omdat er geen kinderen aanwezig waren tijdens het bezoek aan de school heb ik geen ateliers gezien. Bij atelier moet bijvoorbeeld gedacht worden aan fotografie, koken of toneel: een speciale activiteit die een aparte ruimte vraagt. Ateliers zijn ingebed in het contractwerk: ze vallen onder vrij initiatief/ keuzemiddag. Hiermee wordt ook aan het aspect werkelijkheidsnabij voldaan. Kinderen leren immers op verschillende manieren. De keuze voor een bepaald atelier kan ook goed aansluiten bij de interesse van een kind en zo hoge betrokkenheid betekenen.

5 Leerlingeninitiatief

Hiermee wordt bedoeld de vrije activiteiten die de kinderen kunnen verrichten. Het is erg belangrijk met de kinderen in dialoog te gaan over het **leerproces**: wat wil je maar vooral: hoe wil je het gaan doen? Hierbij zijn zelfsturing en leren plannen grote aandachtspunten. Het eerder toegelichte contractwerk speelt hier op in.

Er wordt ook alle ruimte geboden aan de kinderen om inbreng te hebben in het onderwijsprogramma. Zo worden de hoeken ingericht vanuit wat er leeft bij de kinderen en geven zij op hun contractbrief hun welbevinden ten opzichte van bepaalde taken aan. Ook is er een bespreekschrijf, al vanaf groep 1-2. Hierin schrijven kinderen op wat zij wel of niet leuk vinden in de klas, het onderwijsaanbod etc.

Het eigen initiatief van kinderen krijgt veel ruimte, door het zelf plannen van taken maar ook door de keuzeactiviteiten.